

“SUNARODNICIMA OBJASNITE DA JE RAT ZAVRSEN”

U petak, 28.septembra 2001.godine u 1535 sati na putu Kosovska Kamenica - Kololec, ispred albanskog sela Koprivnica, mucki, iz zasede, teroristi su otvorili rafalnu paljbu na minibus pun Srba koji su se vracali sa pijace u Kosovskoj Kamenici. Minibus je izresetan, poginuo je Trajan Stojkovic a jedan Srbin je ranjen. Rezervoar minibusa je probijen, gume takodje. Samo je Bog pomogao da su ostali ljudi preziveli.

Policija je izašla na mesto dogadjaja. Izjavili su da su nasli cetiri caure i da vode istragu. UNMIK-policija i pripadnici KPS (kosovske policijske sluzbe) uvek dodju post-festum. Sad, posle teroristickog napada policija je "poostrila" mere bezbednosti.

Ovo je 25.ubistvo Srba. Ni jedan slucaj nije resen. Niko nije pritvoren, niko sudjen, niko osudjen. A kad je ubijen jedan Albanac uhapsena su cetiri Srbina iz cetiri sela.

Niko normalan ovde ne veruje da su ga ubili Srbi jer se mnogo druzio sa Srbima. Bilo kako bilo cetiri Srbina i dalje came u zatvoru u Pristini.

Da li je ovo normalno? Dokle ce Srbi morati da budu mete? Dokle? Zna li neko na planeti Zemlji da objasni zasto je napad na Njujork i Vasington terorizam a napad na nezasticene Srbe decja igra?

Slika U selu Koretin po dolasku misije KFOR-a spaljene sve srpske kuce.Spaljena je i vrlo stara crkva Svetog Arhangela obnovljena pre 5 godina

SRPSKI ODBORNICI NAPUSTILI SEDNICU SKUPSTINE OPSTINE

Uz blagoslov SNV i Koordinacionog centra za Kosovo i Metohiju u Skupstinu opstine Kamenica uslo je jos pet od strane SPGS imenovanih odbornika. Sada ih ima ukupno 11, onoliko koliko je i predvidjeno Uredbom o samoupravljanju u opstinama broj 2000/45. Danas, 02.oktobra 2001.godine predstavljeni su na 13. sednici Skupstine opstine.

Predsednik SO-e g-din Saip Surduli "pozdravio" je novoimenovane odbornike ali je imao primedbu na njihov broj. On smatra da ih je mnogo. (Albanaca je 31, Rom 1). Kad su se odbornici predstavljali pominjali su termine: enklava, Kosovska Kamenica, Kosovo i Metohija. Predsednik ih je upozorio da ne treba da koriste te termine jer zasto enklava kad je opstina kompaktna a sluzbeni nazivi su Kamenica i Kosovo.

Na pocetku sednice Srpski odbornici su predložili da se povodom poslednjeg teroristickog akta, napada na minibus pun Srba, kada je jedan Srbin ubijen a jedan ranjen, procita Deklaracija i taj teroristicki cin osudi. Po recima srpskih odbornika terorizam je i kad se rusi Amerika i kad se puca rafalno na minibus pun nenaoruzanih civila Srba. Predsednik, podpredsednik i neki odbornici Albanci nikako nisu dozvolili da se deklaracija procita i terorizam osudi.

Srpski odbornici su sa zaljenjem konstatovali da ova Skupstina ne zeli da se bori protiv terorizma i da oni, iako ne zele da prave opstrukciju, ne mogu dalje da ucestvuju u radu. Svi su napustili sednicu Skupstine dok su odbornici Albanci i Rom nastavili sa radom.

Predloženi tekst deklaracije sledi:

U petak, 28. septembra 2001.godine u reonu Koprivnice izvršen je zestok teroristicki napad na vozilo puno Srba. Napad je imao za cilj da izazove masakr jer se nasumice pucalo na minibus rafalnom paljbom. Poginuo je jedan Srbin a jedan je ranjen. Tim povodom zahtevamo od Skupstine opstine Kamenica da usvoji sledecu:

DEKLARACIJU

Skupstina opstine Kamenica ostro osudjuje ovaj teroristicki akt uperen protiv Srba a u cilju daljeg zastrasivanja i etnickog ciscenja. Osudjuje se i nonsalantno ponasanje policije koja do sada nije rasvetlila ni jedan teroristicki akt uperen protiv Srba. Trazimo da postovana gospoda odbornici politicki deluju u pravcu smirivanja situacije i prevazilazenja ovog stanja a u cilju vracanja medjunacionalnog poverenja. Zahtevamo da svojim sunarodnicima objasnite da je rat završen i da treba da se okrenu mirnom zivotu na dobrobit svih. Pozivamo predstavnike KFOR-a, policije i suda da deluju u skladu sa svojim ovlascenjima kako se ovakvi dogadjaji vise ne bi desavali.

Imenovani odbornici SO-e Kamenica.

KANCELARIJA SAD U PRISTINI OSUDJUJE KUKAVICKI NAPAD NA CLANA SNV BLIZU KAMENICE

Pristina, Americka Kancelarija u Pristini 1 oktobar 2001 - Ambasador Dzon Menzis, sef misije Kancelarije SAD u Pristini, je osudio napad od proslog petka na clana Srpskog Nacionalnog Veca (SNV) Trajana Stojkovic. "Vlada SAD osudjuje ovo hladnokrvno ubistvo", rekao je Ambasador Menzis. On je dodao:

"SAD i NATO su se borile da skinu Kosovu sa vrata netoleranciju, etnicku mrznju i ugnjetavanje, i mi necemo dozvoliti neprijateljima mira da povuku ovo drustvo natrag u atmosferu terora".

Ambasador Menzis je pozvao sve politicke partije na Kosovu da osude ovaj napad. On je takodje pozvao sve Kosovare da pomognu organima reda u sprovođenju zakona kako bi se krivci priveli pravdi.

Ambasador Menzis je izrazio najdublje saucesce porodici g. Stojkovic.

REKONSTRUKCIJA SRPSKIH KUĆA U LJESTARU

Beograd 25 septembar 2001.- Na sastanku u Beogradu, sredinom avgusta ove godine koji se odnosio na izgradnju kuća u Ljestaru odredjen je spisak Srba kojima ce biti izgradjene kuće. Krajnji rok za žalbe bio 18. avgust, a pocetak izgradnje je bio predvidjen da pocne nedelju dana posle tog roka.

Kako saznajemo od nasih izvora u Kosovskoj Kamenici, kod rekonstrukcije kuća nije bas sve u redu.

Kao prvo spanska prganizacija MPDL nije ispostovala dogovor. Nije za Srbe u Ljestaru obezbedila hranu i tehnicku vodu. Hranu je obezbedila Opstinska kancelarija zajednice na razne nacine. Dobro je da je i pocela rekonstrukcija srpskih kuća. Treba za sada da se rekonstruise 13.

Sto se albanskih kuća tice, (treba da se izgrade 22) rekonstrukcija jos nije pocela jer Albanci jos nisu nasli izvodjaca radova. Konkurisala je neka firma iz Urosevca ali nije zadovoljna visinom naknade tako da do izbora jos nije doslo. Za srpske kuće konkurisalo je cak pet registrovanih privatnih firmi od kojih su posao dobile dve. Srbi se plase da sada Albanci ne blokiraju rekonstrukciju njihovih kuća posto rekonstrukcija albanskih nikako da pocne, ali mi to necemo da dozvolimo.

U Ljestaru jos nema struje. Pregovori o elektrifikaciji su u toku.

Ono u sta mi Srbi nismo bili ukljuceni je rekonstrukcija kuća u Kamenici. Tek kad je sve završeno g-djica Greta Liver nas je obavestila da ce u samoj Kamenici biti rekonstruisane 23 kuće od kojih 18 albanske, 4 srpske i 1 romska.

Informacija o prosirenju spiska je sledeca: Dana 30.septembra treba da se odrzi sastanak sa ARC-om, UNMIK-om i MPDL-om gde ce se raspravljati o ovome ali, saznajemo da nije rec o izgradnji kuća vec samo o adaptaciji gde ARC moze maksimalno da ulozi 4000 DM. Ipak treba sacekati taj sastanak kako bi sve bilo jasno.

STA KOSMETSKE SRBI MOGU DA OČEKUJU OD IZBORA

BEOGRAD - Predstojeci izbori na Kosovu i Metohiji, zakazani za 17. novembar, bice odrzani po proporcionalnom sistemu, a buduca privremena skupština Kosmeta imace 120 poslanika.

Sve politicke partije, koalicije, gradjanske inicijative i nezavisni kandidati koji ce ucestvovati na izborima, borice se za 100 mesta, dok ce preostalih 20, takozvanih "odvojenih poslanickih mesta" (ili "mesta po strani"), dobiti pripadnici manjinskih zajednica u Pokrajini.

Proporcionalni izborni sistem na Kosmetu, za koji u Oeksu tvrde da je ustanovljen Ustavnim okvirom i da je "izuzetno pravedan i jasan", podrazumeva da jedna partija ili koalicija dobije onoliko mesta u privremenoj skupštini koliko osvoji procenata glasova, jer ce broj dodeljenih mesta biti srazmeran broju osvojenih glasova.

Dvadeset "odvojenih mesta" bice dodeljeno manjinskim zajednicama, kako bi im se omogucilo pravo glasa u skupštini. Ova "mesta po strani" bice pridodata broju mesta koje manjinske zajednice eventualno osvoje od mogucih 100 otvorenih mesta.

Od "rezervisanih" mesta, deset mandata pripasce kosmetskim Srbima, jedno Gorancima, dva turskoj nacionalnoj zajednici, tri muslimanima, dok ce cetiri poslanika dobiti zajednica Roma, Egipcana i Askalija.

Jedna izborna jedinica

Na izborima za privremenu skupštinu, teritorija Kosova i Metohije ce se tretirati kao jedna izborna jedinica, odnosno izborni okrug. Oeks smatra da ce na ovaj nacin sve partije, ukljucujuci i one manje, imati mogucnost za osvajanje mesta

Na preglasavanje moraju da racunaju

- Zahvaljujuci "odvojenim poslanickim mestima" ili "mestima po strani" u buducjoj skupštini Kosmeta, interese manjih etnickih zajednica na Kosmetu stitice izabrani predstavnici koji ce ucestvovati u njenom radu. Na taj nacin je svim etnickim zajednicama Kosmeta zagantovan glas u skupštini, tvrde u Oeksu.

Medjutim, pomocnik predsednika Saveznog komiteta za Kosmet za pravna pitanja prof. dr Dusan Celic, koji je bio clan radne grupe za izradu Ustavnih okvira, u izjavi za "Glas" podseca da taj dokument, na osnovu kojeg su raspisani izbori, nikako nije dobra osnova za multietnicnost, jer ce posle formiranja privremene Skupštine i institucionalno biti vrsen pritisak na Srbe.

"Pod uslovom da Srbi izadju na izbore i da odziv bude iznad proseka, izmedju 80 i 90 procenata, mogu da racunaju na 17 ili 18 poslanickih mandata, sto sa dodatnih deset mesta, koja se automatski dobijaju, cini 28 mesta u privremenoj skupštini od 120 clanova. Ustavni okvir ne omogucava da se taj broj dodatno poveca, vec se svo pojacanje svodi na dodatnih deset mesta", objasnjava profesor Celic.

Manjine bez vecine

U Oeksu priznaju da ne postoji mogucnost da i partije iz manjih nacionalnih zajednica formiraju vecinu u Skupštini, cak i uz zagantovanu dodatnu zastupljenost.

Tesko ce spreciti donosenje zakona

Pomocnik predsednika Saveznog komiteta za Kosmet za pravna pitanja prof. dr Dusan Celic, inace clan radne grupe za izradu Ustavnog okvira Kosmeta, na osnovu kojeg su i raspisani izbori, kaze da dokument ima poglavlje koje se odnosi na donosenje zakona, koje omogucava da svaki poslanik u privremenoj skupštini, uz dodatnih pet potpisa, moze pokrenuti specijalnu proceduru.

"Procedura je jedna vrsta odlozenog veta. To znaci da ako skupština usvoji odredjeni zakon i Srbe preglasaju, sto ce se redovno desavati, sest srpskih poslanika, moze pokrenuti proceduru u roku od 48 sati. Time se zakon nece primenjivati u roku od 15 dana", kaze Celic, i dodaje da je tu kraj srpskim ingerencijama za sprecavanje majorizacije.

Prema Celicevim recima, predlog za odbijanje zakona ce razmotriti sedmoclano predsednistvo skupštine, u kome ce pored pet Albanaca biti po jedan predstavnik srpske i nealbanske zajednice. Predsednistvo ce imati obavezu da konsenzusom odluci o tome.

"Ako ne bude konsenzusa, formirace se troclano vece sastavljeno od po jednog Srbina, Albanca i predstavnika medjunarodne zajednice. Odluka veća se zatim prosledjuje skupštini Kosmeta, koja odlucuje vecinom glasova", objasnjava Celic. U praksi - svaki srpski predlog najkasnije posle 15 dana "pasce u vodu", sto je i kraj price o "zastiti srpskih interesa".

Hakerup moze da presudi

- Nerealno je očekivati da će Albanci prihvatiti ijedan srpski predlog, osim ako se ne umesa sef Unmika Hans Hakerup, koji može da utiče na Albance da prihvate srpsku inicijativu -kaze Celic.

Siptari biraju srpske predstavnike

Prema prvobitnom srpskom predlogu, u Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosmetu, odluka tročlanog veća bila bi konačna, ali ovaj amandman nije prihvaćen, pa je u pomenutom dokumentu ona zapravo samo preporuka privremenoj skupštini. Sagovornik "Glasa", pomoćnik predsednika Saveznog komiteta za Kosmet za pravna pitanja Dusan Celic, podseca da srpski amandman nije predviđao pravo veta, već samo specijalnu proceduru kojom bi konačnu odluku donosio predstavnik Unmika. Ovim se, dakle, računalo na nepristrasnost međunarodne zajednice. Međutim, taj amandman nije prihvaćen, pa se konačna odluka prepusta skupštini, koja odlučuje većinom glasova, što "garantuje" majorizaciju.

Snagu srpskih poslanika koju će imati u kosmetskom parlamentu relativizuje i činjenica da oni neće birati svog ministra u budućoj, devetoclanoj vladi Kosmeta, već će to raditi skupštinska većina!

Takođe, Srbi neće imati prilike ni da izaberu svog člana u sedmočlanom predsedništvu skupštine, nego će to takođe činiti parlament. Ovakva rešenja, kaže Celic, neodoljivo podsećaju na Ustav iz 1974. godine, po kome su Albanci birali i svoje i srpske predstavnike.

Ne pledirajući i ne procenjujući eventualno učešće Srba na izborima zakazanim za 17. novembar, Celic kaže da bi svrsishodan izlazak bio isključivo pod jedinstvenom listom. "Nesumnjivo je da će i u skupštini Kosmeta Srbi biti preglašavani i zato njihovo učešće teško da može biti sustinsko. Međutim, s druge strane, permanentno preglašavanje unutar sistema bi pokazalo da Ustavni okvir nije održiva osnova za očuvanje multietnicnosti Kosova i Metohije, jer će posle formiranja privremene skupštine i institucionalno biti vršen pritisak na Srbe.

To bi mogao da bude jedan od političkih razloga izlaska na izbore, a da li je žrtva vredna toga, stvar je političke ocene naše države i kosovskometohijskih Srba i Crnogoraca, zaključuje Celic.

Hakerup nadležan za proglašenje zakona

Buduća privremena Skupština Kosmeta imaće 120 poslanika čiji će mandat trajati tri godine. Poslanici ne mogu biti pripadnici "Kosovskog zaštitnog korpusa", kosmetske policije, sudije, tužioci ili optuženi za ratne zločine pred Haskim tribunalom.

Parlament će biti sazvan u roku od 30 dana posle potvrđivanja izbornih rezultata.

Skupština usvaja zakone i rezolucije, vrši izbor predsednika Kosmeta, potvrđuje Predsedništvo Skupštine, prihvata ili odbija kandidata za predsednika Vlade zajedno s listom ministara, razmatra i prihvata međunarodne sporazume i odlučuje o predlozima za izglasavanje nepoverenja Vladi.

Predsednik Skupštine potpisuje svaki zakon koji je Parlament usvojio i prosljeđuje ga specijalnom predstavniku generalnog sekretara (trenutno je Hans Hakerup) na proglašenje. Zakoni stupaju na snagu na dan kad ih on proglasi, ukoliko nije drugačije određeno, jer Hakerup ima pravo veta.

Ne procenjujući eventualno učešće Srba na izborima zakazanim za 17. novembar, pomoćnik predsednika Saveznog komiteta za Kosmet za pravna pitanja Dusan Celic kaže da bi svrsishodan izlazak bio isključivo pod jedinstvenom listom.

"Nesumnjivo je da će i u Skupštini Kosmeta Srbi biti preglašavani i zato njihovo učešće teško da može biti sustinsko. Međutim, s druge strane, permanentno preglašavanje unutar sistema bi pokazalo da Ustavni okvir nije održiva osnova za očuvanje multietnicnosti Kosova i Metohije, jer će posle obrazovanja privremene Skupštine i institucionalno biti vršen pritisak na Srbe. To bi mogao biti jedan od političkih razloga izlaska na izbore, a da li je žrtva vredna toga, stvar je političke ocene naše države i kosovsko-metohijskih Srba i Crnogoraca, zaključuje Celic.

Raspustanje

Najmanje dve trećine članova Skupštine može da zatraži od specijalnog predstavnika generalnog sekretara SB UN da raspusti Parlament, ali taj zahtev nema uticaja na njegova ovlašćenja. Prema Celicevim rečima, Hakerup može i samoinicijativno da raspusti Skupštinu. Zahtev prenosi Predsednik Kosmeta.

Pravosudje bez Srba

Pravosudni sistem na Kosmetu je četvrta privremena institucija samouprave. Strukturu sudova čine Vrhovni sud Kosova, okružni i opštinski sudovi i sudovi za prekršaje. Takođe će postojati javno tužilaštvo Kosova i okružna i opštinska tužilaštva. Postojećim rešenjima iz Ustavnog okvira za privremenu samoupravu na Kosmetu, pravosudni sistem ostaje u nadležnosti specijalnog predstavnika generalnog sekretara (trenutno je Hans Hakerup) koji imenuje sudije i tužioce sa liste kandidata koju predloži Veće za pravosudje i tužilaštvo i koju odobri Skupština Kosmeta.

Hakerup ima ovlašćenja da donosi odluke o unapređenju, transferu i razrešenju sudija i tužilaca. Ovu mogućnost će imati i na osnovu preporuka Veća za pravosudje.

"Funkcionisanje pravosudnog sistema od dolaska Unmika na Kosmet do decembra prošle godine i donošenja Uredbe o formiranju internacionalnih panel sudskih veća i tužilaca bilo je katastrofalno. Odluke koje su donosile albanski sudovi, uz gonjenje albanskih tužilaca su za nas neprihvatljive i potpuno su suprotne evropskoj Konvenciji o ljudskim pravima i drugim međunarodnim standardima", kaže za "Glas" advokat Vladimir Bozovic, predsednik Potkomiteta za ljudska prava u Saveznom komitetu za Kosmet.

Bozovic ističe da je to jedino prihvatljivo rešenje, jer ako bi se on prepustio Albancima to bi bila prava katastrofa. "Mi smo ohrabreni radom internacionalnih sudija, jer su gotovo sve presude Vrhovnog suda Kosova ukinute", kaže Bozovic.

Nema Srba porotnika

Januara prošle godine zakletvu je položilo 245 sudija i 45 tužilaca. Od ovog broja bilo je osam nealbana od kojih samo dvojica Srba, navodi Bozovic. Međutim, srpske sudije su ubrzo morale da napuste posao, jer je jednom zapaljena kuća, a drugom je slomljena ruka od fizičkog zlostavljanja Albanaca. Još drastičniji odnos je među porotnicima. Od preko 1.000 "predstavnika naroda" ima 13 nealbana, ali među njima nema nijednog jedinog Srbina!

Samo jedan ministar

- Pored skupstine Kosmeta, privremene institucije samouprave, cinice i predsednik Kosmeta, vlada i pravosudni sistem. Predsednik Kosmeta koji predstavlja "jedinstvo stanovništva i garantuje demokratsko funkcionisanje institucija samouprave" predlaže Skupstini predsednika Vlade, prenosi specijalnom predstavniku Generalnog sekretara zahtev skupstine za njeno raspustanje i predstavlja Kosovo Metohiju. Bira ga skupstina tajnim glasanjem na tri godine.

Za nominaciju je potrebna podrška stranke koja ima najveći broj mandata u skupstini, ili najmanje 25 poslanika. Skupstina bira predsednika dvotrecinskom većinom. Ako se posle dva glasanja ne postigne potrebna većina, u sledecem je za izbor neophodna prosta većina glasova. Za razrešenje predsednika, takodje je

potrebna dvotrecinska većina.

Buduća vlada Kosova imaće devet ministara, od kojih će po jednog dati predstavnicima srpske i nealbanske zajednice u pokrajini. Vladu bira većina članova skupstine Kosmeta, ako mandatar ne dobije potrebnu većinu, predsednik Kosova treba da u roku od 10 dana predloži novog kandidata. U Ustavnom okviru za privremenu samoupravu na Kosmetu, dokumentu na osnovu kojeg su i raspisani izbori, navodi se da skupstina može da izglasa nepoverenje vladi samo ukoliko većina poslanika istovremeno izabere novog premijera zajedno sa ministrima koje on predloži. Pomenuti dokument daje veoma široka ovlašćenja premijera i u pogledu smene ministara. On, naime, bez obrazloženja može zameniti bilo kog ministra bez saglasnosti skupstine. Ukoliko Vlada ne donese odluku konsenzusom, pristupa se glasanju. Odlučuje većina prisutnih ministara a premijer daje odlučujući glas u slučaju istog broja glasova.

Formalno u vladi

Zahvaljujući rešenjima iz Ustavnog okvira, eventualni srpski ministar praktično će samo figurirati u izvršnoj vlasti Kosmeta, jer se teško može očekivati da će većina prihvatiti bilo koji predlog. Istovremeno, u svakom trenutku premijer će moći da ga razresi i potraži nekog "podobnijeg Srbina".

P. Pasic

Slika: Spaljena srpska kuca u Metohiji

Potpredsednik Vlade Dr Nebojsa Covic o Kosovu, srpskim seobama, mogucim izborima, terorizmu, razlikama u DOS-u

NEMA POVRATKA BEZ DRZAVNOG PROGRAMA

Razlicite su interpretacije Vaseg govora u Savetu bezbednosti sredinom meseca. Kako tumacite reakcije koje je Vas prikaz dogadjaja na Kosovu izazvao u UN?

- U skorije vreme nije se dogodilo da se na Savetu bezbednosti razgovara o Kosovu tri i po sata, koliko je trajala ova sednica. Govorio sam oko 30 minuta, koliko je trajalo i izlaganje gospodina Hekerupa. U raspravi i diskusiji ucestvovalo je svih 15 ambasadora iz Saveta bezbednosti. Prisutni su bili i svi ambasadori iz EU i UN, ambasadori iz republika bivse Jugoslavije... Dakle, u publici je bilo od 70 do 100 ljudi. U izlaganju sam istakao osam kljucnih problema sa kojima se susrece srpska nacionalna zajednica. Rekao sam da necemo stici do multietnickog Kosova ukoliko ih ne resimo. Za mene su cifre svetinja i preko njih vrsim poredjenje da li je nesto uspesno uradjeno ili ne. To se nije bas mnogo dopalo Hekerupu i on je insistirao da ne govorimo o brojkama. Meni je bilo jasno zasto to cini. Jer, brojke kazu da nije postignut nikakav napredak na Kosovu i Metohiji: ovde gotovo da i nema Srba ili oni i dalje odlaze sa Kosova i Metohije.

Ukazao sam da je stepen nepoverenja srpske nacionalne zajednice u medjunarodnu zajednic ogroman, jer je za protekle dve godine uradjeno vrlo malo, bolje reci gotovo nista. Medjunarodna zajednica se nije suprotstavila nasilju koje albanski ekstremisti i teroristi na Kosovu i Metohiji i dalje primenjuju prema Srbima. I ako zelimo multietnicko Kosovo, o cemu svi pricamo, mora se stati na put tom nasilju, a ljudima obezbediti da se vrate svojim kucama, da im se omoguci sloboda kretanja. Ako neko misli da preko noci moze samo da odrzi izbore, i posle kaze sto je bilo bilo je, sad mozemo da zivimo normalno, vara se.

"Pitati Beograd"

Sta ste trazili od Saveta bezbednosti?

- Srbima je potrebna dodatna garancija. Prvo - da Kosovo nece biti nezavisno nakon izbora, jer, sasvim sigurno, Albanci bi bili većina u Skupsini Kosova. Ko nama garantuje da ta skupsina nece da izglasa nezavisnost Kosova i Metohije? Jedini ko to moze da garantuje je medjunarodna zajednica.

U Rezoluciji 1244, koja se poziva na Rambuje, jasno pise da nema nezavisnosti Kosova?

- Da, ali je potrebno da se to jos jednom kaze, da se jos jednom ozvanici, kao sto je potrebno da se nadju odredjena tehnicka resenja za kompletan korpus pitanja koja cine sistem - funkcionisanje u zdravstvu, pravosudju, policiji, obrazovanju, finansijama.

Apelovali ste da se pristup kosovskom problemu promeni.

- Mora. Jer, ispada da su nevolje na Kosovu samo tamo gde su Srbi. Moze neko pogresno da zakljuci da ako ne bude Srba, nece biti problema, a gospodin Hekerup pise izaci kao uspesan cinovnik iz misije i otici vise na neko znacajnije mesto. Ne moze vise da bude te arogancije UNMIK prema Jugoslaviji. Ne moze da se nista ne pita Jugoslavija, da se ne pita Beograd. Mora da se saradjuje. Sve drugo vodi u novi sukob. I to opasan sukob koji bi bio strasniji od onog u Makedoniji.

Posle perioda u kome niko nije hteo da nas cuje oko Kosova i Metohije, uspeli smo da nas pazljivo slusaju i vrlo konstruktivno zele da nam pomognu. Ko sve?

- Engleska vlada, nemacka, francuska vlada, EU, NATO u Briselu, Savet bezbednosti. Ne znam onda da li se to zove uspeh ili promasena misija. Neki ljudi, iz licnih razloga, prosto pobunjuju narod i guraju ga i dalje u krizu, pricaju pricu koja nije istinita. Koji?

- Pa, imate ih. Pocevi, od Momčila Trajkovića, koji Kosovo dozivljava kao sopstveni feud. Umesto da svi budemo na istom zadatku, onako kako je i zamisljeno, od formiranja Koordinacionog centra, neki stalno istrcajavaju sa dodatnim pricama, bajkama. Kosovo nije problem na kome može da se solira. Takav pristup može samo da iskomplikuje inače tesku situaciju.

"Izbori - uz uslove"

Da li se menja stav u odnosu na izbore na Kosovu?

- Pozvali smo Srbe da se registruju i oni su se na taj apel odazvali. Verifikovana je, koliko znam, samo jedna srpska politička opcija - Koalicija "Povratak". Time mi sebe još uvek nismo isključili iz predizbornog procesa. Ali, time, sigurno, nismo doneli konačnu odluku da li će srpska nacionalna zajednica učestvovati na izborima. Znači, optička više nije kod nas, nego je kod njih. Gospodin Hakerup je vlast na Kosovu. I to priznajem. Ali, ne može se biti vlast samo kad je lepo, nego i kad je loše. Drugo, mi ne organizujemo izbore. To je bio jedinstven slučaj da neko bude kriv ako izbori nisu uspesni i kvalitetni, a da to ne bude vlast koja organizuje izbore. Uradili smo sve što smo mogli, sve smo pripremili. Ali, moraju se rešiti određeni problemi: dobiti dokumentacija nestalih, kidnapovanih i ubijenih; Moraju se pregledati svi dosijei uhapšenih Srba na Kosovu i Metohiji, jer je dole nacionalno pristrasno pravosuđe. Nismo toliko naivni da verujemo da će albanski sudija, albanski tuzilac, nepristrasno suditi Srbima, ili nekom nealbancu, u ambijentu u kome živi. Ni jedan od tih ljudi nije osuđen na osnovu materijalnih dokaza, nego na osnovu "svedocenja" ogromnog broja albanskih svedoka. Istovremeno, ni jedan Albanac nije u zatvoru na Kosovu i Metohiji zbog počinjenih zločina. Bilo je petoro optuženih i svi su oslobođeni zbog "nedostatka" dokaza. Kako?

Šta je bliže rešenje za Vas - izaci na izbore ili ne?

- Napravicemo grešku kakvu god odluku budemo doneli. Treba razmisliti koja će odluka imati manje posledice. Srbi moraju da opstanu na tom prostoru. Jer, ako ne budemo imali narod na tom prostoru, ako se Srbi ne vrate, uzalud su sve price. Zbog toga sam za sporazum, između SRJ i UNMIK. U tom sporazumu moraju se dati garancije da nove vlasti na Kosovu i Metohiji neće okupirati srpske teritorije. Kroz tehnička rešenja, mora se tačno videti da su Srbi zaštićeni i da u svojim lokalnim sredinama mogu po pravilima UNMIK da organizuju svoju vlast, kao etnička zajednica. Mi jesmo za multietničko Kosovo. Ali, u ovom trenutku ono nije realno na principu jedni sa drugima. Realan je život - jednih pored drugih.

Entitetsko razgraničenje Kosova, koje Vi predlažete, nije za ove prilike?

- O tom - potom. Prvo treba da stabilizujemo etničke grupe, ali to jeste realno rešenje.

Šta je i koliko Jugoslavija, odnosno Srbija, uložila ili planira da uloži u Kosovo i Metohiju?

- Za ovu godinu oko 700 miliona dinara treba da bude uloženo. Ali nije postojao plan. Potojale su price političara i ništa drugo. Mi smo, na primer, u jug Srbije do sada uložili 25 miliona DM (oko 750 miliona dinara) i još 300 miliona dinara uložićemo do kraja ove godine. Znači, za prostor Preseva, Bujanovca, Lešana, Leskovca. Sada iz poreza na robe, koje idu na Kosovo, uzimamo razliku između 15 odsto koje naplaćuje UNMIK i našeg poreza od 20 odsto. Tih pet odsto ide u kosovski budžet. To će biti strogo namenski potroseno za Srbe na Kosovu.

U šta će ici te investicije?

- Prioritet su potrebe koje imaju Srbi koji već žive na Kosovu. Da bi opstali. Oni su u vrlo teskoj situaciji. Srbi koji se vraćaju na Kosovo, takođe, moraju da dobiju pomoć za obnovu svojih kuća, da obezbede svoja domaćinstva.

Ako se na primer, čovek bavio poljoprivredom - da dobije potrebnu mehanizaciju za obradu zemlje. Ako se bavio stocarstvom, da dobije određeni broj grla stoke, da počne život na svojoj zemlji. Srbi imaju puno pravo da nemaju poverenje u međunarodnu zajednicu. Za dve godine na Kosovu je popravljeno 26.000 albanskih kuća, a samo 78 srpskih.

"DOS neuspesan"

Ni vlast DOS se nije pokazala uspešnom na tom problemu?

- Nažalost, DOS se, takođe, nije dobro snasao. Kasnimo. Moramo da omasovimo povratak Srba i to potpuno novim planom. Okvir za povratak koji je UNMIK dao predviđa da se na Kosovo godišnje vraća 1.000 Srba. Prostom računom dolazi se do podataka da 250 hiljada proteranih treba da se vrati za 250 godina. To je dva i po veka! To je nebuloza. Ne, sistem će biti takav da Srbi mogu da se vrate u zone u kojima su većina. To je prva faza. U drugoj fazi, Srbi treba da se vrate u Pristinu, Prižren, Peć i druga mesta. Sada imamo srpsku enklavu u Pristini, jedan soliter sa 42 nasa sunarodnika čuvaju engleski vojnici KFOR! Kako će oni da izadju na izbore? Zar treba da im donose biracku kutiju? Ovo je 21. vek, i ljudi treba slobodno da idu na biracko mesto. Tako moramo da razgovaramo.

Svađje, prepucavanja i dopisivanja u DOS deluju neozbiljno a gomila problema u zemlji nije rešena. Čemu to?

- Nicemu. Ali, na žalost, događa se. Mi smo valjda osuđeni da budemo politički iracionalni, ali nije moje da vučem ni na jednu ni na drugu stranu.

Vi se nalazite između?

- Nalazim se između, mada pokušavam da budem potpuno racionalan čovek. Smatram da sve ovo što se događa ima strasan uticaj na nekoliko ključnih pitanja koje moramo da rešimo - Crnu Goru, Kosovo, budućnost Jugoslavije, Hag, odnose sa Međunarodnom zajednicom. To je pet ključnih problema za koja mora da se nađe rešenje. Ako mi lovimo jedni druge, dopisujemo se od Novog Beograda do Nemanjine, nema šta dobro o tome da se kaže. Blizi se godinu dana kako je 18, 19 stranaka postalo vlast. Kada smo državni funkcioneri, onda odgovaramo pred državom i narodom, onda imamo ogroman stepen odgovornosti. Ja sam za analizu - da se vidi pojedinačno šta je ko uradio. Zemlja nije u takvoj situaciji da možemo samo da pričamo.

Utišak je da se vode predizborne aktivnosti unutar DOS. Zar to nije politička neodgovornost?

- Svega imamo pomalo. I u recima da Vlada Srbije rusi Saveznu Republiku Jugoslaviju. Hocu imena i prezimena onih koji to rade. Necu generalizaciju stvari. Vladu Srbije cine konkretni ljudi. Ko je to u Vladi Srbije, ko to radi? Garantujem da Vlada Srbije ne rusi Jugoslaviju. Ne pristajem na uopštena prozivanja. Dosta je toga!

"Srbi i dalje odlaze"

U NASOJ javnosti malo se zna da je prošle godine otišlo oko 11.600 Srba sa Kosova i Metohije, da je u ovoj godini njihovim putem krenulo još oko 900. Odlaze mladi ljudi zato što na Kosovu ne vide nikakvu perspektivu. Uskracena im je sloboda

kretanja, nemaju bezbednost.

Snazan i porazan argument je da se od 250.000 raseljenih i prognanih Srba i nealbanaca sa Kosova i Metohije, za dve godine vratilo samo 80. Ako se to uporedi sa Bosnom i Hercegovinom, podaci su sledeci: za prve dve godine nakon ulaska mirovnih snaga u BiH, SFOR, vratilo se 30.000 ljudi. To su proglasili neuspehom. U narednih godinu i po dana uspehi su da vrata jos 120.000 ljudi, sto je u kasnijim godinama dobilo veliko ubrzanje. Sada je u BiH vrateno vise od 500.000 ljudi. Ako su Hrvatskoj dozvolili da stimulise povratak Hrvata u BiH, da daje novac, gradjevinski materijal i pomaze svojoj nacionalnoj zajednici, sto je za mene normalno, ako su mnogim muslimanskim zemljama dozvolili da budu veliki donatori za povratak muslimana i Bosnjaka u BiH, onda to pravo niko ne moze da oduzme Jugoslaviji, odnosno Srbiji i da nam minira i destimulise povratak Srba svojim kucama na Kosovu i Metohiji.

Jednostavno, Hekerupov pristup da njemu ne treba Jugoslavija, jer pise to biti sa nase strane iskorisceno za marketing, nedopustiv je i ja sam jasno i otvoreno to izneo na Savetu bezbednosti.

"Teroristi u grupama"

Na cemu su zasnovana Vasa upozorenja o mogucim teroristickim akcijama u Beogradu, buduci da takvo misljenje ne dele neki od celnih ljudi MUP Srbije?

Zasnovana su na operativnim podacima Sluzbe drzavne bezbednosti MUP. Radi se o grupi od stotinak ljudi, podeljenih u manje grupe, koji izuzetno dobro znaju srpski jezik, rođeni su u ovoj zemlji i spremni su i obuceni za teroristicke akcije po gradovima u Srbiji. To treba da se zna. Kada se analizira taj fundamentalizam i teroristicka akcija u Njujorku i Vasingtonu, jasno je da se radi o ljudima koji su od 1993, 1994. godine bili u Americi. Obrazovali se u Americi i potpuno se integrisali u americki sistem. Treba da se izadje sa podacima koliko je Talibana i Mudzahedina bilo u Bosni. Gde su sve ratovali, gde su se tukli, gde su ostali.

Postoje sela u koja ni sada SFOR ne moze da udje.

Koliko je mudzihadina bilo na Kosovu? Kakva smo mi iskustva imali sa njima na jugu Srbije? Da li ih i sada ima i koliko ih je, eventualno, ostalo na Kosovu?

Pa, mi smo se tukli sa njima na jugu Srbije. Generali Krstic i Dragosavljevic znaju gde su sve bili strani placenici. Ima jedan Holandjanin, koji je u svojoj belesci upisao da je kao snajperista ubio 300 Srba!

Da li te podatke ima UNMIK?

- UNMIK i KFOR imaju sve podatke. Ako je Ljirim Jakupi, zvani Janaci, nekakav komandant tamo nekakve UCKMB, uhapsen i zatvoren u Bondstil, ne moze da bude pusten iz njega. Moze samo da bude predat vlastima ove zemlje, jer je on ubijao po jugu Srbije. Bio sam u Bondstilu i odande se - ne bezi. Odande se samo izvodi. Ne moze u Njujorku da bude terorista, a ovde, isti takav, ekstremista.

"JUG"

Od 31. maja do 16. septembra, od 12.500 interno raseljenih Albanaca sa juga Srbije, vratili smo 9.000 svojim kucama. Radili smo to sa istim ljudima iz UNHCR, gospodinom Morisom, koji taj posao obavlja i na Kosovu. Kako smo mi to uspehi a oni nisu uspehi? Mene ne iznenadjuje pristup ruskog i kineskog ambasadora, koji su bili vrlo eksplicitni da UNMIK nista nije uradio. Ali, ako slicnu pricu kazu Amerikanci i Englezi, naravno u blazoj formi, ako se kaze da mora da se saradjuje na relaciji Hekerup - Covic, ako se kaze da mora da se saradjuje na relaciji Savezna Republika Jugoslavija - UNMIK, ako se kaze da su interesantni predlozi za tehnicka resenja kojima bi se vratilo poverenje gradjana, onda je to jasna poruka gospodinu Hekerupu.

Jelena JOVOVIC

Reporter "Novosti" sa braniocima duz administrativne linije sa Kosovom i Metohijom

SIROM OTVORENIH OCIJU

BUJANOVAC - U nekadasnjoj Kopненоj zoni bezbednosti, do same administrativne linije sa Kosovom i Metohijom, bezbednosna situacija je zadovoljavajuca. Tako to procenjuju politicari. Doduse, mere opreza su udvostrucene posle teroristickih akcija u Americii i najava da bi siptarski teroristi ovde mogli da ponovo krenu sa napadima.

Pripadnici MUP Srbije i Vojske Jugoslavije preduzimaju mnoge akcije da se spreči svaki upad terorista sa Kosmeta, ali se danonocno prati i situacija u KZB, odnosno na teritorijama u opstinama Presevo, Bujanovac i Medvedja. Neretko se otkopa i veca kolicina oruzja, ono sto su albanski teroristi pokusali da sakriju.

- Nedavno smo u Konculju pronasli sest automatskih pusaka - prica policijski general Goran Radosavljevic dok obilazi svoje kolege na samoj administrativnoj liniji. U mnogim selima koja su se gotovo stopila sa Kosmetom jos su vidljivi tragovi boravka terorista. Tu su rovovi, bunker, ispisani nazivi "OVK", ali i svezi grobovi i spomenici na kojima su oznake "UCK".

U selu Bujici kod Preseva posle demilitarizacije KZB pocela je da se gradi skola. Tu je i kamp VJ sa svim potrebnim masinerijama. Vojska je zapocela izgradnju mnogih puteva u zoni, radi sa svakodnevno.

U selu Debece, najisturenijoj tacki ka Kosmetu u presevskoj opstini, sve do nedavno leglu terorista, sada je mirno. Ovde su pripadnici policije iz Kule. Tokom naseg boravka posetio ih je i nacelnik.

Posle onoga sto se desilo u Americi i najava da bi i ovde moglo da dodje do teroristickih akcija, MUP je pojacao aktivnosti u ovom delu - prica general Radosavljevic. - Kontrolisemo teritoriju, putnike, sela i gradove u nekadasnjoj KZB. Ovde, doduse, uvek moze da dodje do napada, jer je teren nepristupačan. Ipak, vojska i policija cine sve da bezbednost bude na najvisem nivou.

General Radosavljevic sa saradnicima obisao je gotovo celu administrativnu liniju. Sve do nedavno to je bilo nezamislivo zbog teroristickih gnezda i uporista. Sada se slobodno prolazi kroz Oraovicu, Donju Susaju, Crnotince, Raince, Lucane, Konculj... Tamo gde nije bilo puteva, vojska je nasula podlogu, a uskoro ce staviti i asfalt.

Na kontrolno policijskom punktu iznad Konculja zivo kao na kvantaskoj pijaci. Konvoj kamiona. Policija pregleda svaki gepek, prikolicu... To je najkraci put za Gnjilane. Iz pravca Kosmeta ka Bujanovcu Srbi trube iz automobila, podizu tri prsta, neki optimizam im se razlio licima. Ima i ironije:

- Produzite malo, posetite i kosmetsko pomoravlje. Na nas ste zaboravili. Nemocno slezemo ramenima, jer ispred nas je tabla na

kojoj pise: "STOP" i upozorenje na nekoliko jezika (osim srpskog) da smo na teritoriji autonomne oblasti Kosovo. Dalje ne mozemo. Tu je KFOR.

"Kampovi"

- IMAMO saznanja da postoje kampovi za obuku terorista na Kosmetu - kaze general Goran Radosavljevic. - Mi sve to snimamo a pratimo i kretanje pojedinih vodja teroristickih grupa. Sve do nedavno dosta oruzja je prebacivano sa Kosmeta na ovu teritoriju, ali sa KFOR-a smo sprecili nekoliko takvih akcija. Po tom pitanju saradjujemo dobro. U poslednje vreme, medjutim, manje se i oruzja prebacuje.

"Baze"

U atarima albanskih sela uz samu administrativnu liniju gotovo sve njive su ogradjene bodljikavom zicom i metalnim stubovima. Sve to pokradeno je iz baze KFOR-ruskih i americkih.

Nedavno se dogodilo i da su Albanci iz americke baze ukrali nekoliko svetlecih raketa, nesto dinamita i oruzja. Nasa policija je pronasla lopove, a pokradene stvari vratila. Komanda KFOR zbog toga im je odala priznanje.

Zagorka Knezevic Uskokovic

Solana i Paten stizu na Kosovo i Metohiju

ZALAGANJE ZA IZLAZAK SRBA NA IZBORE

Brisel, 2. oktobra (Tanjug) Visoki predstavnik Evropske unije za spoljnu politiku i bezbednost Havijer Solana i komesar EU za spoljnu politiku Kris Paten stizu u petak u Pristinu u jednodnevnu posetu Kosmetu da bi sagledali dokle se stiglo sa pripremama za najavljene izbore u toj juznoj srpskoj pokrajini, koji bi trebalo da se odrze 17. novembra, tvrde diplomatski izvori u Briselu. Isti izvor, kako navode agencije, kazu da je ta poseta visokih zvanicnika EU u funkciji snazne podrške evropske petnaestorice planiranim izborima na Kosmetu.

EU se zalaze i za izlazak Srba na te izbore, kao i ostalih nealbanskih biraca, ali se ne izjasnjava o postojecim velikim preprekama koje stoje na tom putu.

Saopstenje iz OEBS-a u Pristini

POCINJE PREDIZBORNA KAMPANJA NA KOSMETU

Pristina, 2. oktobra Sutra na Kosovu i Metohiji, kako je saopstio Dan Everts, sef OEBS misije za Kosovo i Metohiju, pocinje predizborna kampanja za pokrajinske izbore, koji ce biti odrzani 17. novembra ove godine.

Na ovim izborima, kako nam je receno u glavnoj kancelariji OEBS-ove misije, ucestvovace 26 stranaka, grupa gradjana i koalicija. Kod Srba za novembarske izbore prijavila se koalicija Povratak. Osim Srba, prijavljena je i Bosnjacka stranka Demokratska akcija Kosova, zatim Demokratska stranka kosovskih Turaka, Koalicija Roma sa Kosova i Metohije i Partija albanskih Askalija sa Kosova. Prijavljena je i jedna albanska koalicija, tri grupe gradjana (Dzevdet Redjaj, Bastiv Krueziju i Cun Geta).

I u danasnjem razgovoru sa novinarima portparol OEBS-a je istakao da civilni administrator UN na Kosovu i Metohiji Hans Hekerup i Dan Everts zadržavaju svoje pravo da skinu sa izborne liste sve pojedince koji su na takozvanoj crnoj listi americkog predsednika Dzordza Busa, kao i one licnosti koje tokom predizborne kampanje budu javno propagirali medjunacionalnu mrznju i zalagali se za etnicki cisto Kosovo.

Prema izbornim pravilima predvidjeno je kaznjavanje stranaka ciji predstavnici ili simpatizeri tokom njihove predizborne kampanje budu narusavali predizborne propozicije i pravila ponasanja koja im je odredila OEBS-ova misija. Stranke i pojedinci prekrsioci bice kaznjavani i novcano, a predvidjene su i druge kazne, ukljucujuci i skidanje kandidata sa predizborne liste, pa cak i hapsenje. Predvidjeno je da se u Skupstinu Kosmeta izabere 120 poslanika.

RASPUSTEN PRIVREMENI SAVET KOSOVA

Pristina, 2. oktobra Danas je u Pristini odrzana poslednja sednica Privremenog saveta Kosova kojoj je predsedavao civilni administrator Hans Hekerup. Posle ove sednice Savet je raspusten jer nakon predstojecih izbora bice osnovane sve pokrajinske institucije, ukljucujuci i Skupstinu koja ce preuzeti ulogu ovog saveta. Do konstituisanja Skupstine i njenih organa po potrebi sastajace se clanovi Privremenog administrativnog veca koje je dosad imalo ulogu izvrsne vlade, potvrdio je novinarima Hans Hekerup.

Kod Kosovske Kamenice logoruju "sveti ratnici" iz Avganistana, Alzira i drugih islamskih zemalja

50 MUDZAHEDINA U AMERICKOJ ZONI

BEOGRAD - U selu Ropotovo, kod Kosovske Kamenice, vec poduze logoruje 50 mudzahedina u tamosnjem centru za obuku terorista. U ovoj grupi, kao sto "Glas" saznaje iz izvora u Kosovskom Pomoravlju, nalaze se "sveti ratnici" iz Avganistana, Alzira i jos nekoliko islamskih zemalja.

Medju njima su i veterani rata u Bosni i Hercegovini i na Kosmetu. Kroz ovaj centar prosao je veliki broj pripadnika teroristickih organizacija OVK, OVPBM, ANA i ONA, a obucavaju ih uglavnom nekadasnji oficiri JNA, Albanci, koji su devedesetih godina presli u na stranu hrvatskih zengi. Najpoznatiji vojni instruktor je, svakako, Zajman Zavahiri, rodjeni brat sefa specijalnih jedinica Osame bin Laden.

Iz izvora na Kosovu saznajemo da se na poligonu u Ropotovu obucavaju i pripadnici novoformirane "handzar divizije". Oni se pripremaju za izvođenje teroristickih akcija na podrucju raske oblasti, na severu Kosova i u Crnoj Gori, odnosno, u opstinama Novi Pazar, Tutin, Raska, Leposavic, Berane, Plav, Gusinje i Murino.

Ropotovo se, inace, nalazi u zoni odgovornosti vojnika Kfora iz americkog kontigenta, u blizini administrativne granice Kosova i jugoistocne Srbije.

Da li su na pomolu podele medju kosmetskim Albancima?

RUGOVA SAD OPTUZUJE OVK ZA TERORIZAM

BEOGRAD - Predizborna kampanja medju kosmetskim Albancima vec je pocela. I, kako stvari sada stoje, izgleda da ce borba za vlast, najzad, podeliti i same Albance koji su do sada bili jedinstveni u svojoj borbi za stvaranje drzave na Kosovu i Metohiji.

Stranacke borbe, zapocete proste godine u vreme lokalnih izbora koje su se završavale ubistvima politickih protivnika, izgleda da ce se ponoviti. Na ovaj zakljucak upucuje i sasvim neocekivana izjava lidera Demokratskog saveza Kosova Ibrahima Rugove u utorak u Rimu da "OVK", koju su osnovali i njom komandovali Hasim Taci i Ramus Hajradinaj, skriva na teritoriji koju kontrolise baze medjunarodnih terorista".

Rugova, koji je koliko do juce tvrdio da nema terorista na Kosovu, sada izjavljuje da su " pripadnici "OVK" spremni da organizuju teroristicke akte da bi podrzali

Osamu bin Ladena. Lider DSK ne otkriva nista novo kada saopstava svetu da je " jedan od saradnika glavnog osumnjicenog za napad na SAD, Mohamed Zavahiri, licno nadgledao obuku albanskih ekstremista i tvrdi da "OVK nije samo pobunjenicka organizacija sposobna za pustosenje teritorije Kosova i Makedonije", vec je "na medjunarodnom nivou spremna za delovanje, koristeći ista sredstva kao na Kosovu i pružajući pomoc teroristicke grupama".

Novo je, medjutim, da jedan lider kosovskih Albanaca otvoreno prizna da tamo deluju teroristi i da za terorizam optuzi upravo svoje, bez obzira sto su politicki protivnici, ipak, saradnike u borbi za nezavisno Kosovo. Da li je umereni Rugova u ovome video sansu da pridobije za sebe medjunarodnu zajednicu, kada, prema sadasnjem raspolozenju svojih sunarodnika, nema velike sanse na izborima.

Upozorenje

Upozorenje sveta na teroristicke prirodu OVK, stiglo je redakciji agencije Itar-Tas u Rimu iz Rugovine sluzbe za informisanje u Italiji. Rugova i njegova informativna sluzba podsecaju da je "Bin Ladenova organizacija uspostavljena na teritoriji Albanije i Kosova jos 1994. godine", te da je Bin Laden naredio 1996. godine svojim ispostavama da se pripreme za akcije na Kosovu i u Albaniji". Cudno, kada je bas Rugova pre rata govorio da ne zna ni za kakve teroriste.

Slika: Njujork 11. septembar 2001.

NATO ocekuje zahtev SRJ za pristupanje vojnom savezu

PARTNERSTVO ZA MIR OTVORILO VRATA ZA SRJ

BEOGRAD - Direktor Uprave za operacije i upravljanje krizama NATO Robert Seri izjavio je juce da je "istina da su za SRJ posle demokratskih promena otvorena vrata za uclanjenje u Partnerstvo za mir." Seri je ocenio da je govor Gorana Svilanovica, sefa jugoslovenske diplomatije, na otvaranju medjunarodne konferencije "Bezbednosno ukljucenje SRJ u Partnerstvo za mir i evroatlansku zajednicu" ohrabrujuci znak o rastucem interesu Beograda za poboljsanje odnosa sa NATO.

- Ohrabrujece je da smo dosli do toga da mozemo da razgovaramo o sledecem mogucem koraku vase Vlade, a to je zahtev da udje u Partnerstvo za mir - rekao je Seri novinarima. On je izjavio da cilj konferencije nije bio odlucivanje o prikljucenju Partnerstvu za mir, vec objasnjenje sta bi to znacilo za SRJ.

- Prednost Partnerstva je u tome sto se sa svakom zemljom radi pojedinačni program, pa bismo saslušali kakav proces reforme odbrane zeli vasa Vlada. Svi vasi susedi clanovi NATO, njegovi kandidati ili su clanovi Partnerstva. Postali biste clan ove grupe i time dobili mogucnost resavanja problema u regionu kao deo procesa, a ne van njega. Mislim da je to vazna politicka korist - rekao je Seri. On je izjavio da ukljucenje u program Partnerstva za mir ne znaci istovremeno i ulazak u NATO i da se iz programa moze lako izaci, jer to "nije obaveza u legalnom smislu". Prema Serijevim recima, "NATO ne vidi da je prisustvo Kfora prepreka prikljucenju Partnerstvu", kao ni problemi u odnosima Srbije i Crne Gore, "sve dok oba entiteta smatraju da je to dobar korak." Zamenik direktora zenevskog Centra za demokratsku kontrolu oruzanih snaga Filip Fluri ocenio je da se "stabilnost u svetu moze ostvariti samo saradnjom" i preporucio SRJ da se prikljuci Partnerstvu za mir.

Sve za bezbednost

Direktor Centra za civilno-vojne odnose Miroslav Hadzic naveo je da su nase vlasti i dalje "pred zadatkom da bezbednosno smeste SRJ u sopstveno okruzenje, na nov i drugaciji nacin".

"Saradnja s NATO-om je krenula po meri nasih potreba i iz nuzde i to je nesto sto nas ceka. Ovde nije problem, niti kljucna dilema, da li ce SRJ uci u NATO ili ne, ovde je pitanje kako pronaci obostrano koristan i racionalan oblik medjusobne saradnje radi povecanja zajednicke bezbednosti i doprinosa bezbednosne stabilizacije regiona", rekao je Hadzic.

VJ ce se vratiti na Kosmet

Na pitanje novinara o mogucem povratku VJ na Kosovo u okviru Partnerstva za mir, Seri je rekao da ce se VJ vratiti u juznu srpsku pokrajinu u okviru rezolucije SB UN 1244.

Reporter "Glasa" sa Srbima povratnicima u selu Osojane u Metohiji

STRAHUJU, ALI ZIDAJU

"Dobro dosli u logor spanskog Kfora" - glasila je dobrodoslica prvoj grupi povratnika u selo Osojane

Zivot se polako vracu u dolinu reke Kujavce. U prostoru omedjenom bodljikavom zicom, medju satorima i vojnicima Kfora, osamdesetak Srba iz Osojana pokusava da obnovi svoje domove i zapocne novi zivot. Gradi se u tisini. Dolinom odjekuju samo tupi udarci sekira i cekica. S vremena na vreme zacuje se i poneka tiho izgovorena rec.

Ne zna se kome je bilo teže. Njihovim precima iz minulih vekova koji su na krcevinama gradili novo, ili njima koji okruženi stranim vojnicima zidaju teže na temeljima rusevina. Preci su radili s pesmom. Oni sa zebnjom u srcu. Ponovo su tu, svoji na svome. Dosli su da obezbede krov nad glavom sebi i potomcima pre dve i po godine osuđenim na cergarenje.

Nicu se pitanja, a kroz glavu prolaze scene stradanja. Pamtiće Srbi iz Metohije jun 1999. samo po zlu. Kada su posle bombardovanja na Kosmet pristigli vojnici Kfora, za njima su usli Siptari koji su nemilosrdno ubijali Srbe, palili njihove kuće, unistavali letinu. Krvolocniji no ikada pre, nasrtali su na Srbe. Zivot je tada dobio jedini smisao - ici napred, ka Srbiji. Sada, dve i po godine posle progona, neki od njih odlucili su da se vrate. Medjunarodna zajednica, ona ista u cijem se prisustvu dogodio progon, odlucila je da u nekim delovima pokrajine omoguci Srbima povratak i bezbedan zivot.

"Dobro dosli u logor spanskog Kfora" - glasila je dobrodoslica prvoj grupi povratnika na zgarista u Osojanu.

Vratili su se Zarija Obradovic, Bosko, Dusanka, Radovan i Dragoljub Repanovic, Sreten, Momcilo i Gojko \uric, Nebojsa Glisic, Milisav Tasic, Stanoje Ostojic, koji je i predsednik udruzenja za povratak Srba "Dolina Osojana"... Zelja im je da ponovo budu svoji na svome, slobodni kao nekada. Da li?

- Uslovi zivota veoma su teski. Ljudi zive pod satorima, prvih dana nije bilo ni struje, ni vode. Sada struju dobijaju iz agregata koji su obezbedili vojnici Kfora, ocistili su pet bunara, ali time nisu reseni problemi. Da bi se do pocetka zime osposobilo za stanovanje makar 35 kuca, potrebni su radnici - kaze nacelnik Peckog okruga Milivoje Ribac.

Saznajemo da su od vise stranih donatora dobijena sredstva za izgradnju 70 od ukupno 217 kuca, koliko ih je bilo pre rata. U samom Osojanu pre progona zivelo je 1700 Srba. Mesna zajednica Osojane, u cijem sastavu su osim ovog bila i sela Saljinovica, Tucepi, Kos i Poljance u 680 domacinstava zivelo je 2100 Srba. Siptara nije bilo.

- Danas su sve kuće spaljene, sela opustosena i trebace vremena da ponovo zapocne zivot - nastavlja Ribac.

Koliko ce vremena biti potrebno, zavisice pre svega od medjunarodne zajednice i njene volje da omoguci prvoj grupi povratnika u metohijsku opstinu Istok da im pomogne.

Kako stvari sada stoje, cini se da je omogucavanje povratka maloj grupi Srba pre zelja Unmika da se uoci novembarskih parlamentarnih izbora u javnosti stekne utisak da medjunarodna zajednica zeli da vrati prognane. Da je u pitanju vise trik nego stvarna zelja, pokazuje i cinjenica da jos nije omogucen odlazak vece grupe majstora u Osojane koji bi radili na brzoi obnovi kuca. Stanovnicima Osojana, koji zive u nekoj vrsti logora, pod budnom prismotrom vojnika, potrebni su zidari, stolari, tesari, elektricari, vodoinstalateri...

Posebnu zabrinutost izazvala je cinjenica da su odmah po dolasku u Osojane Srbi bili podvrgnuti policijskom ispitivanju. Uzeti su im licni podaci, fotografisani su i ispitivani. Pitanja su bila direktna i odnosila su se na ucesce u vojnim i policijskim jedinicama, gde su se nalazili za vreme rata, da li su nosili uniformu, odgovarali su na navodne optuzbe da su pocinili zlocine nad Siptarima. Pouceni iskustvom nevino optuzenih Srba koji se sada nalaze u kosovskomitrovackom zatvoru neki su odlucili da se vrate. Medju njima i Radivoje Grbic, koji je sa suprugom, pod okriljem noci, prepesacio 60 kilometara i preko Mokre gore i Rogozne stigao u Novi Pazar, da bi se odatle autobusom vratio u Kraljevo, u novo izgnanstvo.

Sto se Siptara tice, nije im drago zbog prisustva povratnika. Predsednik SO Istok Fadilj Ferati pred predstavnicima medjunarodne zajednice vesto prikriva nezadovoljstvo i odmah "vodu okrece na svoju vodenicu". Od sefa Unmika Hansa Hakerupa, koji je pre nekoliko dana posetio Osojane, trazi odgovore na pitanja o pustanju iz zatvora u Srbiji oko 200 svojih sunarodnika. O Srbima, ponovo, ni reci.

Samo u pratnji Kfora

Srbi koji su se vratili u Osojane mogu svake subote, u pratnji Kfora, da odu do severnog dela Kosovske Mitrovice, gde se snabdevaju osnovnim namirnicama i odakle mogu da idu dalje. Vojnici Kfora dobro obezbeduju i samo Osojane, a posebno deo u kome zive i rade povratnici. Toliko ih dobro cuvaju da, zale se Srbi, i u toalet idu u pratnji vojnika.

Izvestaj zapadnih obavestajnih sluzbi o mudzahedinima u Bosni

DZIHAD NE MIRUJE

U analizi NATO, koju je Tanjug dobio na uvid, navodi se da su islamske ekstremisticke organizacije u Bosni tesno povezane sa Hamasom, Hezbollahom, Dzihadom i drugim radikalnim islamskim organizacijama iz arapskih zemalja. Mudzahedini se danas, prema toj analizi, "skrivaju" iza brojnih nevladinih organizacija - za koje se veruje da su njihova nezvanicna sedista i komande. "Ratnici dzihada" su, uz pomoc Stranke demokratske akcije (SDA) Alije Izetbegovica - na ciji su poziv i dosli u Bosnu na pocetku rata, danas "ugledni i postovani gradjani", aktivisti "humanitarnih organizacija", vecina ih poseduje bosansko drzavljanstvo - mahom zato sto su se ozenili bosanskim muslimankama, na prvi pogled zive mirno u manjim komunama uz postovanje pravila islama.

U analizi se navodi primer "El Mudzahida" - zloglasnog odreda mudzahedina koji su od avgusta 1993. godine delovali u podrucju Zavidovica i Tuzle, a svoje zlocine ovekovecili i na sokantnim video-zapisima na kojima muce, ubijaju srpske vojnike kod Vozuce, uzivajuci u zlocinu i radujuci se pogibiji i svojih saboraca jer su oni postali "Alahovi sehati". Mudzahedini iz Saudijske Arabije, Sudana, Turske, Maroka, Tunisa, Egipta i drugih islamskih zemalja - pripadnici "El Mudzahida", uz pomoc SDA, "socijalizovali" su se u Zenici, Travniku i retko naseljenim podrucjima u Orascu i Donjoj Bozinji.

U centralnoj Bosni, sa sedistem u Zenici, deluje i islamska ekstremisticcka organizacija "Elbard Bosnia" (Slobodna Bosna), sacinjena od bivsih stranih mudzahedina i muslimanskih ekstremista. Obuka pripadnika "Slobodne Bosne" obavlja se, kako se navodi, u planinskom domu "Zmajevac", bivsem odmaralistu MUP-a, a glavni stab nalazi se u severnom delu Zenice.

U analizi se navodi da je "nepoznat broj mudzahedina koji dolaze ili borave na tim lokacijama". Medju jos aktivnim "domacim" islamskim ekstremisticckim organizacijama, u analizi se navode "Vehabije", "Crvena ruza" i "Zetra", koje deluju na sirem podrucju Cazina, a specijalizovane su za likvidacije politickih neistomisljenika SDA. Od 1995. godine "Vehabije" su registrovane kao humanitarna organizacija koju finansiraju Sudan i Saudijska Arabija. Aktivni su u rejonu Velike Kladuse, gde je vodja te grupe bivsi policijski oficir Osman Galijasevic, poznat po izjavi: "Zapad moze zaboraviti na bilo kakvu crvenu prijetnju sa Istoka, prava prijetnja je zelena boja islama".

"Crvena ruza" je povezana sa Hamasom i, kako se navodi, pod direktnim je okriljem Agencije za istraživanje i dokumentaciju (AID) koja se označava kao "lična izveštajna služba"... Veruje se da su upravo pripadnici "Crvene ruze", poznate po nizu akcija prema protivnicima SDA, odgovorni za nekoliko pokušaja ubistva Fikreta Abdica. Ta ekstremistička grupa svoje članove regrutuje na Islamskoj akademiji u Bihacu i Islamskoj visoj školi u Cazinu, čiji je glavni donator Iran.

Sa Hamasom, Zetrom i Vehabijama povezana je i Patriotska liga koja je početkom rata bila registrovana kao politička partija, a registrovana je i organizacija "Od 3 do 9" - čiji se tridesetak članova nalazi i deluje u Ključu. Naziv te organizacije je aluzija na pretvaranje tri hrišćanska simbola svetog trojstva u devet simbola islama.

Pod oružjem je ostala i paravojna grupa "Crni labudovi" koji su bili u sastavu Armije BiH, a njihovi pripadnici danas su angazovani na pratnji visokih političkih ličnosti, mahom iz SDA. Opremljeni su i obučeni kao vojna jedinica, centar im je u Nedžaricima, kod Sarajeva, u mirnodopskim uslovima imaju 600 članova, a u ratnim duplo više. U izveštaju se kao "potencijalna ekstremistička grupa" navodi i sam AID. Prema tom tekstu, AID se ne može posmatrati kao čisto ekstremistička grupa, ali ona "to potencijalno jeste, jer se bavi sirenjem islama i blisko je povezana sa terorističkim organizacijama". Oni mogu da deluju u malim timovima za izvršenje sabotaza i terorističkih akcija, a imaju potencijal u ljudstvu od 1.000 do 1.200 ljudi.

Posebno se, kao paravojna grupa, navodi i specijalna jedinica AID-a "Seve", namenjena za likvidacije, sastavljena od šest-sedam pripadnika, specijalno odabranih i poznatih jedino visim nivoima upravljanja Agencijom.

Kao primer se navodi "jedna nevladina organizacija" u Bihacu, koja ima kancelariju i u Zenici, a pod kontrolom je iranskog ministarstva za obavestajne i bezbednosne poslove (MOIS) i iranske revolucionarne garde (IRCG). Iran je, kako se navodi, pružao podršku i za formiranje AID-a. U analizi se posebno govori o pokretima islamske omladine koje se bave sirenjem islama i vrbovanjem mladih za školovanje u islamske zemlje - kako bi po povratku nastavile da uspostavljaju islamska pravila u Bosni.

Oriceva grupa

Najmlađa ekstremistička grupa su "Faraoni", osnovani septembra 1996. godine: njihovi pripadnici deluju u specijalizovanim "trojkama" i "petorkama" za terorističke akcije. Neposredno po završetku rata nastavile su da deluju i "Organizacija aktivista islama", "Oriceva grupa" - pod vodjstvom zloglasnog Namera Orica, u području Bratunca i Srebrenice vrsila masakre nad srpskim civilima, grupa "Mladih muslimana" (ili "Muslimanska alijansa mladih") - terorističko-sabotazna grupa koja se prvi put pojavila 1993. u Sarajevu, a meta su joj Srbi. Ekstremistička grupa "Islamski ratnici" trenutno su lako naoružani i, od 1995. godine i potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, tridesetak njenih pripadnika su aktivni kao telohranitelji jednog poslovnog čoveka iz Kaknja.

Sad su "humanitarci"

Prema saznanjima Zapada, rukovodeći ljudi "El Mudzahida", koja je u vreme rata bila deo Trećeg korpusa Armije BiH, presli su u neke nevladine organizacije i još imaju komandu nad svojim borcima. "Mnoga vozila nevladinih organizacija, kao što su Human Appel International, Third World Relief Agency i Al Haramain, stalno su prisutna u obilascima lokacija gde borave islamske ekstremističke grupe" - u Donjoj Bozini, Orascu, Travniku, navodi se u izveštaju.

Lepota fresko-slikarstva manastira Sopocani (1276-2001)

SETA DINARSKIH LIKOVA

Sopocansko slikarstvo nastalo pre 725 godina najuverljivije je iskazalo karakter srpskog naroda ali i najavilo renesansu u umetnosti Evrope

Najugledniji istoričar umetnosti savremenog sveta, Zermen Bazen, koga je Unesko zamolio da napiše znamenito delo "Istorija umetnosti" - od praistorije do nasih dana - zapisao je "najlepša škola fresko-slikarstva je u Jugoslaviji (sopocanske freske XIII vek)". Od sveukupne umetnosti na slovenskom prostoru Balkana, samo je to spomenuto! U knjizi je i data fotografija sopocanskog Uspenja (Bogorodicine smrti).

Bazen je, s pravom, ukazao na ovu najuzviseniju i "najslikarskiju" viziju Uspenja u celom hrišćanskom svetu trinaestog stoleća. Ona svojom monumentalnošću (veličine više od 35 kvm) ne samo da predstavlja najbriljantnije delo sopocanskog slikara već se svojom likovnošću i osobitošću očito izdvaja od slikarstva Carigrada, Soluna i drugih gradova vizantijskog carstva, kao i od svih zemalja istočnog pravoslavlja.

Prva srpska Sveta Trojica

Vrsni naučnik Vladimir Dvorniković u svom delu "Karakterologija Jugoslovena" (1939), prvi je ukazao da su likovi pojedinih monumentalnih svetiteljskih figura, kao i onih iz odveć naglasenih kompozicija u sopocanskom fresko-slikarstvu, svojim antropološkim, etnološkim i fiziognomičkim obeležjima najrodniji likovima naroda sa nedoglednih prostora planine Dinare, odnosno dinarskim likovima sa "svetom setom" o kojima je sjajno i ubedljivo pisao Jovan Cvijić.

Istoričar sveukupnog slikarstva pravoslavnog sveta i vizantijskog carstva, Viktor Nikitić Lazarev, posebno je u svom kapitalnom delu "Istorija vizantijskog zivopisa" naglasio da je sopocansko slikarstvo najuverljivije iskazalo karakter srpskog naroda.

Cinjenica je da su u oltaru sopocanskog hrama, u "svetinji nad svetinjama", u kompoziciji "Poklonjenje Agnecu", zajedno sa najvećim svetiteljima arhijerejima sveukupnog pravoslavlja na celu sa Vasilijem Velikim i Jovanom Zlatoustim, naslikana i prva srpska Sveta Trojica, srpski arhiepiskopi Sava I (1220-1233), osnivač nezavisnosti Srpske arhiepiskopije i njen najveći pregalac u srednjovekovnom duhovnom stvaralaštvu, zatim Arsenije I (1233-1263), učenik svetog Save, i Sava II (1263-1271), sinovac svetog Save i sin kralja Stefana Prvovencanog. Da bi se razlikovali od najvećih svetitelja arhijereja u "Poklonjenju Agnecu", i da bi se odmah uočila njihova nacionalnost, naslikani su sa tonzurom na vrhu glave. Takva predstava "Poklonjenja Agnecu", dotad nigde vidjena, najubedljivije svedoci o kakvom se značajnom istorijskom trenutku radilo kada je ucinjen takav presedan u ikonografiji pravoslavnog hrama. Jer do Sopocana, a ni docnije, tako nešto nije nigde naslikano. Tu viziju srpske Svete Trojice u pomenutoj kompoziciji mogao je samo da nadahne i zaumi sveopšti otpor uglednih duhovnih poslanika srpskog srednjovekovnog društva toga doba.

Koloristička beseda sopocanskih fresaka svojom jedinstvenom svetlošću i imaginacijom, puna epskoherojskog zanosa, nadahnuta je poetikom Domentijanovih biografija o svetom Savi i sv. Simeonu Nemanji. Nijedan zograf vascelog pravoslavija nije svoje likovno stvaralstvo u hramu ispunio tolikom nacionalnom sadržajnošću, kao što je to učinio sopocanski protomajstor. Od oltara do priprate i do zadnje kapele sopocanskog hrama prisutna je poruka o srpskom otacstvu.

To je pronicljivo smisljen i sjajno oslikan kaz o srpskoj povesti Svete Trojice, o životu svetog Save u djakonikonu oltara, o životu sv. Simeona Nemanje u južnoj kapeli priprate, o Nemanjinom državnom saboru 1196, kada se odrekao prestola, o smrti kraljice Ane Dandolo Mlecanke, majke kralja Urosa, na severnom zidu priprate.

U priprati je naslikan kralj Uros sa porodicom, suprugom Jelenom Anzujskom, Francuskinjom, i sinovima Dragutinom i Milutinom. Na južnom zidu glavnog dela crkve (naosa) prikazan je kralj Uros kao ktitor, s modelom svoje zadužbine. Njega vode Stefan Nemanja (kao monah) i Stefan Prvovencani (kao monah). I ovde je prepoznatljiva simbolika Svete Trojice. No, iako je naslikan kao kralj, Uros ovde nije više kralj jer mu kruna ima plave, umesto purpurnih prependicularija. Takvu krunu ima mladi kralj Dragutin, koji je 1276. zbacio svog oca sa prestola.

Bogatstvo metafora

Dragutin i Milutin, kao princ, naslikani su na zapadnom zidu, u nastavku ktitorske kompozicije. Otvor između ktitorske kompozicije i Bogorodice, koja privodi Nemanjice pred Isusa Hrista na prestolu, ne narušava jedinstvo slike o Nemanjima. Svi su oni naknadno doslikani. Prvobitna ktitorska

kompozicija morala je biti izmenjena, da bi se u, tek završenom, hramu prikazao i novi vladar.

Domentijanovo bogatstvo umnih i prelepih metafora o ljubavi za "zapadno otacstvo", srpsku državu Nemanjica, upravo je podstaklo sopocanskog zografa da svoju kolorističku viziju oplemeni do savršenstva, ne bi li potvrdio da umetnicko i nacionalno nije htenje, već nepisani zakon stvaralstva svakog velikog umetnika.

Sopocanska koloristička osobitost, tipična za rasko-humski i zetsko-primorski prostor, toliko je nametnuta svojom prepoznatljivošću ne samo u obradi i karakterizaciji svih naslikanih likova da se njegova samotnost i drugost, u sveukupnom istočno-pravoslavnom slikarstvu XIII stoleća, jasno uočavaju. Ono što je od posebnog značaja, to je da ima dosta neobičnih pojedinosti koje bi jasno i ubedljivo posvedočile da su veoma srodne zapadnoj, katolickoj kulturi. Nije slučajno što je srpska rec oltar, nastala od latinske reci altare. Nije slučajno što su u oltaru, u kompoziciji Princesce apostola, dva katolicka decaka, ministranta, naslikana kao mali andjeli kako drzeci obema rukama ripide uz Isusa Hrista prisustvuju cinu Princesca. Apostole u severnoj grupi, iz Princesca predvodi apostol Petar, a u južnoj grupi apostol Andreja. Nigde u Istocnom pravoslavju takvog prikaza nema.

Već je uočeno da je prikaz arhidjakona Stefana pod uticajem Zapada. Nigde u pravoslavnom svetu nema prikaza apostola Petra i Andreje kako drže duge krstove u levoj ruci, sa tri vodoravna kraka u vrhu, a apostol Petar drži čak i svijen svitak i ključeve od raja, dok desnom rukom blagosilja. Apostol Andreja u desnoj ruci drži svijen svitak. Da još više istakne ovu dvojicu apostola, slikar je iznad njih naslikao Sveti Ubrus sa Hristovim likom. Naslikani medaljoni s poprsjima starozavetnih praotaca među jevandjelistima na pandantifima, pod kupolom, tesko da se igde mogu naći u Carigradu i Solunu, i u drugim prostorima pravoslavija. Nigde se ni sv. Nikola u pravoslavnom svetu nije označio natpisom "biskup" kao što je to učinjeno na fresci u kapeli sv. Nikole. Sagledaju li se oblici naslikanih arhitektura i sudova, uočice se lako da su to detalji pozne gotike sa Zapada.

Pravesnik renesanse

Kompozicija Hristovog rođenja u vrhu severnog zida, iznad lucnog otvora severne pevnice, svojom veličinom i svojom kolorističkom velebnosću, dotad nevidjenom u svetu pravoslavija, predstavlja pravesnika u Evropi. Dve lepote devojke, visokog i vitkog stasa (dubrovacki pesnik Gundulić ima i ovaj stih: "raske kceri rajske lepote"), iz detalja ove kompozicije - kupanje novorođenog Isusa Hrista - razgovetno otkrivaju novo poimanje slikarstva. Jedna nevesta u stojećem je stavu malo pognuta, sa ispruženim rukama i pokrivenim dlanovima belim ubrusom, s plavim naborima jer drži vrući metalni bokal poznogotickog oblika, u kojem je vreća voda. Devojka vodu sipa tankim mlazom, oprezno, u veliki sud u vidu naglasenog širokog pehara, s kratkim širokim postoljem, poznogoticke izrade, već pun vode. Druga žena sa lepim sesiom, levom rukom proba vrećinu vode, drzeci dete Isusa Hrista na krilu. Upravo prvospomenuta devica, potpuno nagih ruku, sa vencicem od belih, plavih i crvenih cvetova tamnosmedje kose, simbol je mladosti i proleća.

Taj vencic koji su njene nežne duge i tanke ruke isplele kao da nagovestava težnju ljudskog bića da se približi prirodi, da se ukrasi njenom lepotom, da je rukama probira, da istražuje, da stecenim saznanjem i iskustvom u njenom istraživanju obogati svoju svest i osmisli i unapređuje svoj život. Ta koloristička oda životu i mladosti, lepoti prirode, prvi je poetski zov ka novom svetu.

Ta graciozna devica što podseća na nekadasnje naše devojke mladice sa \urdjevdanskih uranaka, mogla je samo da se zaumi u rasko-humskom i zetsko-primorskom prostoru, gde su se valovi vizantijske i venecijanske duhovne kulture prozimali, uobličavajući novu sintezu umetnickog stvaralstva. Iz te sinteze iznedrene, sopocanske freske će uvek podsticati radoznale istraživače da što svestranije otkriju njihovu čudesnost i jedinstvenost.

Radimir NIKOLIC

Slika 1: Bogorodica iz Ktitorske kompozicije u naosu hrama Svete Trojice

Slika 2: Freska Uspenja presvete Bogorodice u naosu hrama Svete Trojice, oslikano 1272-1274

Slika 3: Detalj freske Preobraženje Hristovo na severnom zidu crkve Svete Trojice,

oslikano 1272-1274

Fotografije iz zivota manastira Decani mozete naci na:

http://www.decani.yunet.com/dec_galleries.html

1. GLAVNI DEO CRKVE (NAOS)

<http://www.decani.yunet.com/panorama1.html>

2. PRIPRATA (PREDVORIJE CRKVE)

<http://www.decani.yunet.com/panorama2.html>

Obe panorame su dostupne na linku:

<http://www.decani.yunet.com/panorama.html>

Nadamo se da cemo na ovaj nacin nasim internet posetiocima i hodocasticima pruziti mogucnost da dozive lepu decansku crkvu na jedan realisticniji i neposredniji nacin.

o. Sava

Srpski pravoslavni manastir

VISOKI DECANI

<http://www.decani.yunet.com>
